

Willem Sas

We moeten weten wat we willen met de begroting

Het klinkt alarmerend, dat begrotingstekort van 4,3 procent van ons bruto binnenlands product (bbp). Zeker als we het omzetten in miljarden euro's en als we weten dat het alleen maar zal toenemen tot zo'n 8 à 10 procent als de vergrijzingsgolf helemaal binnenrolt. Als we dat tekort naast onze overheidsschuld leggen, zo'n 106 procent, is voor sommigen de afgrond nabij en kunnen we elk moment de dieperik ingaan.

De vraag om als 'goede huisvader' zo snel mogelijk de broeksriem aan te halen lijkt dan ook niet meer dan terecht. Maar de overheid is geen gezin. Snijden in je uitgaven is logisch als je als individu meer uitgeeft dan verdient en je schulden oplopen. Voor een overheid gaat dat niet op, want haar uitgaven hebben een rechtstreeks effect op haar inkomsten.

Stel, we gaan mee in de paniek en snijden in de 'productieve' investeringen die onze groene/digitale transformatie, infrastructuur, onderzoek of innovatie financieren. Dat kan redelijk snel, omdat we niet raken aan de sociale zekerheid, de lonen en de (bedrijfs)subsidies, en er dus weinig verzet te verwachten valt. Zo dringen we het tekort in twee jaar terug tot minder dan 3 procent van ons bbp en vermijden we het strafbankje waarop de EU ons al ziet zitten als haar begrotingsregels weer van kracht zijn in 2024.

Is dat een goede zaak? Natuurlijk niet. Omdat productieve investeringen de groei van morgen garanderen, schieten we op die manier los in eigen voet. En omdat de schuldgraad wordt uitgedrukt in percentage van het bbp en veel van de overheidsinkomsten net afhangen van de groei, riskeren we bovendien de schuldenberg net te vergroten.

Dat is exact de fout die Duitsland lijkt te maken, door om begrotingsredenen fondsen bestemd voor de ontwikkeling en productie van chips terug te schroeven. Het is ook de fout die we maakten in de nasleep van de financieel-economische

Het beperken van terugbetaalde, peperdure medische ingrepen klinkt logisch, tot je moeder kanker krijgt. Iedereen heeft wel wat te verliezen.

crisis van 2008, waardoor de groei in de EU nog altijd achterop hinkt op die van de VS.

Om die reden zullen de nieuwe begrotingsregels van de EU trouwens een onderscheid maken tussen lopende uitgaven (lonen, subsidies, werkingskosten) en productieve investeringen. Als we met andere woorden op

haar strafbankje belanden, moet samen met de Europese Commissie een plan worden uitgewerkt dat de lopende uitgaven in het gareel brengt maar de investeringen niet afbouwt. In die zin is dat Europese keurslijf zelfs een handig instrument voor de volgende regeringen om hervormingen door te voeren. Net zoals de toetreding tot de euro in de jaren 90 aan Jean-Luc Dehaene de ruimte gaf moeilijke beslissingen te nemen.

Geen mirakeloplossingen

Zo komen we ook bij de kern van de zaak. Een begroting is nu eenmaal een complex kluwen, en belichaamt het politieke DNA van een land. Alle beslissingen, prioriteiten en beleidslijnen komen erin samen. Om die reden zijn er geen mirakeloplossingen.

Alle werkloosheidsuitkeringen afschaffen? Levert ons amper 0,8 procent van het bbp op aan besparingen. Het leefloon en de invaliditeitsuitkeringen afschaffen? Ook 0,8 procent. Het land splitsen? Aangezien de transfers afnemen en ze minder dan 2 procent van het bbp bedragen, is dat ook geen uitweg voor een nieuwbakken Vlaamse republiek. Zelfs al zou je die unilateraal en zonder welvaartskosten kunnen oprichten. Immigratiestop? Idem. Elke politicus die beweert het tekort in één legislatuur te kunnen dichtrijden zonder economische schade aan te richten, maakt ons met andere woorden wat wijs.

Maar misschien hebben we geen keuze, en moeten we wel?

Ook dat klopt niet. Onze groei is bovengemiddeld in Europa en onze handelsbalans positief. Als we al onze schulden en tegoeden optellen, zowel van de overheid als van alle Bel-

De auteur
Willem Sas is professor publieke economie aan de universiteit van Stirling en verbonden aan de KU Leuven.

De kwestie
Het begrotingstekort van 4,3 procent van ons bbp doet de vraag rijzen of we de broeksriem moeten aanhalen.

De conclusie
Een overheid kan niet zomaar snijden in haar uitgaven. We moeten productieve investeringen veiligstellen en lopende uitgaven terugdringen.

gen, dan is de rest van de wereld ons bijna 350 miljard euro verschuldigd (60% van ons bbp). Met die netto investeringspositie rijden we vooraan in het Europese peloton. Onze werkzaamheidsgraad kan zeker beter, maar dankzij onze hoge productiviteit werkt het systeem nog redelijk goed. Tenzij een institutionele crisis het land opnieuw lamlegt zoals in 1980 of 2011 lijken de financiële markten daarom voorlopig gestusd.

We hebben dus de tijd om een plan op te stellen dat productieve investeringen veiligstelt en lopende uitgaven terugdringt waar nodig. Dat laatste is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het gaat vaak om moeilijke keuzes over onze sociale zekerheid, goed voor 25 procent van ons bbp. De pensioenleeftijd verhogen klinkt aanvaardbaar, tenzij je zelf buiten de overgangperiode valt. Het beperken van terugbetaalde, peperdure medische ingrepen klinkt logisch, tot je moeder kanker krijgt. Het inperken van de uitkeringen lijkt eenvoudig, tot je zelf in armoede of werkloosheid verzeilt. Iedereen heeft wel wat te verliezen. Hetzelfde geldt voor andere, voor de hand liggende besparingen zoals het afschaffen van fiscale voordelen voor bedrijfswagens of pensioensparen.

Harde noten kraken

En of je nu in de oppositie zit of in de regering, iedereen weet dat zo'n debat om die reden niet verkoopt. Vandaar dat men vaak met mirakeloplossingen en slogans schermst. Misschien worden we als kiezer dus zelf maar al te graag afgeleid, omdat we de harde noten niet durven te kraken?

Laat dit het begin zijn van een reeks reflecties over die harde noten. Welke besparingen houden steek? Wie wint? Wie verliest? En is dat draaglijk? Wat met de sociale zekerheid, (bedrijfs)subsidies, overheidsefficiëntie, regulering en ons complexe federalisme? Stuk voor stuk meer dan een opiniestuk waard, en hopelijk de inzet van de verkiezingen.

Niets weerhoudt de partijen er bovendien van hun begrotingsplan zoals in 2014 te laten narekenen door het Federaal Planbureau. De ideale notenkraker voor de kiezer, om voorbij de politieke dans van de slogans te kunnen kijken.

Vanaf januari kijkt Willem Sas een keer per maand als econoom naar de politieke actualiteit.

Terre d'accueil

Bert Kruismans

Volle kracht vooruit!

Omdat het beste uiteraard nog moet komen, want anders zou het al geweest zijn en dat wil niemand, krijgt u als lezer van een kwaliteitskrant dat waar u recht op hebt: het jaaroverzicht van 2024.

12 maart 2024: In Dag Allemaal verschijnt een interview met de moeder van Conner Rousseau onder de titel 'Hoe zou het nog zijn met?'. Mama King Connah onthult dat Conner geen racist is, maar als 12-jarige knaap een jeugdtrauma opliep door misselijk te worden na het roken van een sigaret van het merk Gitanes.

7 mei 2024: Champagne in de Belgische financiële salons. De nieuwe staatsbon met een roerende voorheffing van 15 procent wordt uitgesteld. Volgens boze tongen gunnen de andere federale meerderheidspartijen minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V) geen duwtje in de rug bij zijn verkiezingscampagne. Volgens Jean Deboutte, directeur van het Agentschap van de Schuld, komt de staatsbon er eind augustus. Die uitgifte, aldus Deboutte, is nodig ter financiering van de terugbetaling van de staatsbon die uitgegeven werd eind augustus 2023.

8 mei 2024: De CD&V-top bekijkt in een spoedvergadering hoe hij in de media de tegenslag met de uitgestelde staatsbon kan counteren. Sammy Mahdi suggereert dat hij én zijn hond dat weekend, beiden gehuld in oranje netkousen en met een blauwe tong, afzakken naar Rock Affligem. Het voorstel wordt unaniem afgewezen. Sammy heeft nochtans op zijn gsm een foto van zijn vorige performance als dragqueen getoond. Daarop is Hilde Crevits even onwel geworden.

9 juni 2024: De verkiezingsdag wordt ontsierd door enkele opstootjes. In Wachtebeke ontstaat een monsterfile aan een kiesbureau. Een man weigert het stemhokje te verlaten, omdat hij op zijn kiesbiljet nergens de naam Jean Deboutte terugvindt. In Tubize moet de politie optreden, omdat een man in razernij een kishokje sloopt. Hij wil het leger aan de macht in België, en ook dat stond nergens op een lijst. Diezelfde dag maakt hij een Facebook-groep aan: 'Waarom de reptielen van Davos ons het leger niet gunnen'. Een dag later heeft de groep 23.241 volgers.

11 juni 2024: De overwinnaar van de Vlaamse verkiezingen, Tom Van Grieken (Vlaams Belang), nodigt Bart De Wever (N-VA) uit op de koffie in zijn kantoor in het Vlaams Parlement. Er komt niemand. Er was een misverstand in het spel. De Wever had op hetzelfde uur Tom Van Grieken uitgenodigd in zijn kantoor in het Antwerpse stadhuis.

13 juni 2024: De koning stelt een verkenners aan.

22 augustus 2024: In een poging het werkingsbudget wat te verlichten worden de designmeubels van het Waals Parlement aangeboden op 2dehands.be. Parlementsvoorzitter André Frédéric (PS) slaat nieuwe tafels en stoelen in bij de plaatselijke IKEA en roept de parlementsleden op die dingen in elkaar te schroeven. Omdat ook de Waalse regering ontslagnemend is, hebben de parlementsleden toch niet veel omhanden en samen klussen is goed voor de ploeggeest.

1 september 2024: De verkenners whatsappen de koning (Hoi Filip) dat hij ontslag neemt. Hij kan meteen aan de slag in het onderwijs.

10 september 2024: De Wever eist nogmaals dat het leger wordt ingezet in de strijd tegen de Antwerpse drugsmafia. Om van het gezaag af te zijn parkeert de landmacht tien onbemande legervrachtwagens in het stadscentrum. De federale politie doet daar nog vijf combi's bij die toch niet meer door de keuring geraken.

24 september 2024: Leger en politie halen hun voertuigen weg uit Antwerpen. Volgens misnoegde buurtbewoners was de urinegeur niet meer te harden.

31 december 2024: In Laken vraagt koning Filip om 19 uur aan ChatGPT een regeerakkoord te schrijven. Op 2 januari zoekt hij dan wel met deze tekst in de hand een regering. Het inzetten van flexi-jobs wordt daarbij niet uitgesloten. Maar nu eerst de huisgemaakte kroketten.

Elke week fileert Bert Kruismans vanuit Wallonië de kleine en grote actualiteit.